

28.8.2026

VN/17651/2025
VN/17651/2025-MMM-57

Lausuntoyhteenveto

Hallituksen esitys laiksi metsälain muuttamisesta ja siihen liittyvät asetustuonnokset

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat	2
3	Tiivistelmä	3
4	Yksityiskohtainen palaute	5
4.1	Hallituksen esitys metsälain muuttamisesta	5
4.2	Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun asetuksen muuttamisesta	9
4.3	Maa- ja metsätalousministeriön asetus metsän uudistamisilmoituksesta	10
	Liite 1 Lausunnonantajat	11
	Liite 2 Lausuntopyynnön jakelu	13

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsälain muuttamisesta ja siihen liittyvistä asetusluonnoksista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsälakia (1093/1996). Metsälakiin lisättäisiin velvoite laatia metsän uudistamisilmoitus, kun metsänuudistamisen toimenpiteet on tehty. Metsän uudistamisilmoituksen tekemisestä olisi huolehdittava myös eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun yhteydessä. Lisäksi ehdotuksessa säädettäisiin muutoksenhakuun liittyen oikaisuvaatimusmenettelystä Suomen metsäkeskuksen päätöksiin. Metsänkäyttöilmoituksen määräajasta poikkeamisen osalta mahdollistettaisiin lupapäätöksen automatisointi, mihin liittyen täsmennettäisiin myös luvan myöntämisen edellytyksiä. Lisäksi säädettäisiin henkilötunnuksen ja y-tunnuksen ilmoittamisesta metsänkäyttöilmoituksen ja metsän uudistamisilmoituksen yhteydessä. Lisäksi metsälaissa täsmennettäisiin kasvatushakkuussa jätettävän puuston riittävän määrän arviointia.

Valtioneuvoston asetusta metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (1308/2013) ehdotetaan muutettavaksi. Asetuksella säädettäisiin eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuuta koskevista metsän uudistamisen edellytyksistä sekä asetuksen liitteellä muutettaisiin kasvatushakkuissa kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismääriä ja määrien arvioinnin tapaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin metsän uudistamisilmoituksella toimitettavista tiedoista.

Esityksen tavoitteena on metsien kasvun ja hiilensidonnän lisääminen sekä metsälain valvonnan tehostaminen, mitkä osaltaan edistävät ilmastomuutoksen hillintää.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän valmistelemaan metsälainsäädännön muuttamista toimikaudelle 30.6.2025–31.8.2026. Työryhmän tehtävänä on ollut valmistella tarvittavat muutokset: 1) metsälakiin ja metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annettuun valtioneuvoston asetukseen (1308/2013), jotta muodostuu lakisääteinen velvollisuus tehdä metsänuudistamistoimien toteuduttua taimikon perustamisilmoitus sekä taimettumisilmoitus eri-ikäisenä kasvatettavan metsän hakkuun jälkeen; 2) metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annettuun valtioneuvoston asetuksen kohtiin, joissa määritellään kasvatushakkuussa jätettävän kasvatuskelpoisen puuston riittävä laatu, määrä ja jakautuminen sekä toteutuksen valvonta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on ollut arvioida ja valmistella tarvittavat muutokset: 3) metsälakiin, jotta oikaisuvaatimusmenettely olisi tarvittavilta osin mahdollinen metsälain nojalla tehtävissä päätöksissä; 4) metsälakiin, jotta metsälakia ei sovellettaisi puolustusvalmiuden turvaamiseen tarvittavilla alueilla. Työryhmän työstä on julkaistu 9.6.2026 ”Metsälainsäädännön muuttamista valmistelevan työryhmän mietintö”. Hallituksen esityksen valmistelu jatkui mietinnön julkaisun jälkeen maa- ja metsätalousministeriön virkatyönä.

Lausuntoyhteenvedo on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Lausuntoyhteenvedon valmistelussa on hyödynnetty tekoälyä.

2 Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Maa- ja metsätalousministeriö lähetti luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi metsälain muuttamisesta ja siihen liittyvistä asetusluonnoksista lausuntokierrokselle 11.6.2026. Lausuntokierros päättyi 7.8.2026.

Lausuntopyyntö toimitettiin yhteensä 52 taholle. Myös muilla kuin lausuntopyynnön jakelussa mainituilla tahoilla oli mahdollisuus antaa lausunto.

Lausuntoja annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 32, joista suurin osa tuli lausuntopalvelu.fi:n kautta. Lausunnonantajista kaksi ilmoitti, että niillä ei ole lausuttavaa tai etteivät anna lausuntoa. Lisäksi lausuntoajan päättymisen jälkeen Saamelaiskäräjät niin ikään ilmoittivat, etteivät anna lausuntoa.

Lausunnot ovat julkisia ja ne löytyvät osoitteesta <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM023:00/2025>.

3 Tiivistelmä

Hallituksen esitysluonnos laiksi metsälain muuttamisesta

Lausuntopalautteen perusteella esityksen tavoitteita metsien uudistumisen, kasvun ja hiilinielujen vahvistamiseksi pidettiin yleisesti kannatettavina.

Puolustusvalmiuden turvaamiseen liittyvän metsälain soveltamisalan rajauksen osalta lausunnonantajat suhtautuivat lähes yksimielisen myönteisesti muutokseen. Esityksen katsottiin selkeyttävän metsälain soveltamista ja vastaavan maanpuolustuksen tarpeisiin. Rajavartiolaitos esitti, että soveltamisalaa koskeva poikkeus ulotettaisiin myös Rajavartiolaitoksen toimintaan.

Eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin ulotettava uudistamisvelvoite ja siihen liittyvään uudistamisilmoitus saivat paljon palautetta. Osa lausunnonantajista piti muutosta tarpeellisenä keinona varmistaa metsien uudistuminen myös jatkuvan kasvatuksen menetelmissä ja tukea metsien kasvua sekä hiilensidontaa. Muutoksen katsottiin myös helpottavan valvontaa ja parantavan metsävaratiedon laatua. Samalla kuitenkin useat lausunnonantajat korostivat, että taimettumisen edellytysten arviointiin liittyvät kriteerit ja valvonnan perusteet jäivät esityksessä epäselviksi. Erityisesti toivottiin konkreettisempia ja mitattavampia arviointikriteerejä. Kriittisesti suhtautuvat lausunnonantajat katsoivat, että uudistamisvelvoitteen laajentaminen jatkuvan kasvatuksen hakkuihin on tarpeetonta ja lisää hallinnollista taakkaa ilman riittäviä perusteita. Monissa lausunnoissa korostettiin, että jatkuvan kasvatuksen menetelmät poikkeavat olennaisesti jaksollisesta kasvatuksesta ja että sääntelyn tulisi tunnistaa nämä erot nykyistä paremmin. Useat tahot ehdottivat jatkuvan kasvatuksen käsitteistön täsmentämistä tai sen sääntelyä omana kokonaisuutenaan. Lisäksi esitettiin huolia siitä, että uusi sääntely voisi vähentää jatkuvan kasvatuksen houkuttelevuutta ja käytön lisääntymistä.

Metsän uudistamisilmoitusta lähtökohtaisesti kannatettiin, mutta sen ulottuminen myös eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin jakoi lausunnonantajia. Ilmoituksen nähtiin tukevan metsänuudistamisen toteutumista, parantavan valvontaa ja metsävaratiedon laatua sekä muistuttavan metsänomistajia uudistamisvastuista. Sen sijaan ilmoitusvelvollisuuden ulottaminen eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin sai osalta lausunnonantajista kritiikkiä. Lausunnoissa katsottiin, että hallinnollinen työ lisääntyy sekä viranomaisille että metsänomistajille ilman merkittäviä hyötyjä, ja taimettumisen edellytyksien arviointi koettiin haastavaksi käytännössä.

Metsänkäyttöilmoitukseen ehdotettuja muutoksia kannatettiin yleisesti ja muutosten arvioitiin tehostavan hallintoa sekä helpottavan asiointia. Oikeusministeriö nosti esiin y-tunnuksen ilmoittamisvelvoitteen niissä tilanteissa, kun y-tunnuksella toimiminen ei liity metsän uudistamiseen tai metsäalaan.

Muutoksenhakuun ja automaattiseen päätöksentekoon liittyviä ehdotuksia pidettiin pääosin perusteltuina. Lausunnonantajat arvioivat niiden sujuvoittavan viranomaistoimintaa ja lisäävän päätöksenteon tehokkuutta. Osa lausunnonantajista nosti esille, että automaattisessa päätöksenteossa käytettävät tietoaaineistot tulee kuvata tarkemmin.

Metsän uudistamisilmoituksen laiminlyönnin sanktiointia kannatettiin laajasti. Useat lausunnonantajat pitivät kuitenkin rikosoikeudellisia seuraamuksia raskaana ratkaisuna ja ehdottivat niiden sijaan hallinnollisia seuraamus- tai rikkomusmaksuja. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota tarpeeseen täsmentää ilmoitusvelvollisuuden syntyminen ajankohtaa, vastuullista tahoa sekä sääntelyn suhdetta rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen.

Esityksen vaikutuksista tuli vaihtelevaa palautetta. Vaikka tavoitteet saivat tukea, monet lausunnonantajat arvioivat esityksen käytännön vaikutusten jäävän melko vähäisiksi suhteessa sen aiheuttamaan hallinnolliseen lisätyöhön. Erityisesti kaivattiin tarkempaa tietoa vaikutuksista metsänomistajien käyttäytymiseen, jatkuvan kasvatuksen kannattavuuteen sekä hiilinieluihin ja hiilivarastoihin. Joidenkin arvioiden mukaan

sääntelyn kiristyminen saattaa myös ohjata metsänomistajien valintoja tavoilla, joita ei ole riittävästi huomioitu vaikutusarvioinneissa.

Luonnos asetukseksi valtioneuvoston asetuksen metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä muuttamisesta

Lausuntopalautteessa näkemykset jakautuivat erityisesti eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin liittyvien uudistumisedellytysten sääntelyn tarpeellisuudesta. Vaikka metsien uudistumisen turvaamisen tavoitetta pidettiin yleisesti kannatettavana, useat lausunnonantajat katsoivat sääntelyn jäävän liian yleiselle tasolle ja sisältävän tulkinnanvaraisuuksia, jotka voivat vaikeuttaa käytännön soveltamista ja lisätä hallinnollista taakkaa. Osa lausunnonantajista piti tarpeellisenä tarkempien ja mitattavien arviointikriteerien lisäämistä, kun taas osa katsoi, ettei jatkuvan kasvatuksen menetelmiin tulisi soveltaa jaksollisen kasvatuksen uudistamislogiikkaa lainkaan. Lisäksi esitettiin tarkennuksia muun muassa siementä tuottavien puiden määrittelyyn sekä kasvupaikan, siemenpuiden laadun ja luontaisen taimettumiskyvyn huomioimiseen uudistumisedellytysten arvioinnissa.

Kasvatushakkuun jälkeistä kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismäärää koskevien muutosten tavoitteita kannatettiin laajasti. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä liian voimakkaiden harvennusten ehkäisemistä ja kasvamaan jätettävän puuston määrän lisäämistä. Kritiikki kohdistui kuitenkin erityisesti runkoluvun käyttöön varttuneiden metsien arviointiperusteena, sillä sen ei katsottu kuvaavan riittävän hyvin metsän rakennetta ja kasvukykyä. Useat tahot pitivät pohjapinta-alaa tarkoituksenmukaisempana mittarina ja esittivät muutoksia sen käyttöön liittyviin raja-arvoihin. Lisäksi osa lausunnonantajista arvioi ehdotettujen vähimmäisrajojen olevan liian korkeita tai vaihtoehtoisesti liian matalia suhteessa hiilensidonnan turvaamiseen. Jatkuvan kasvatuksen osalta vähimmäispohjapinta-alan korotusta pidettiin pääosin myönteisenä, vaikka sen arvioitiin voivan joissain tilanteissa hidastaa luontaisesti syntyneiden taimien kehitystä.

Muutamissa lausunnoissa esitettiin myös muita muutostarpeita. Luonnonvarakeskus ehdotti metsän uudistamisvelvoitteen määräaikojen lyhentämistä metsien kasvun ja hiilensidonnan vahvistamiseksi. Oikeusministeriö puolestaan kiinnitti huomiota asetusluonnoksen tekniseen virheeseen, joka koski johtolauseessa käytettyä säädösviittausta. Kokonaisuutena lausunnoissa korostui tarve tasapainottaa metsien kasvun ja uudistumisen edistäminen sääntelyn selkeyden, käytännön toteuttamiskelpoisuuden ja hallinnollisen taakan hallinnan kanssa.

Luonnos maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi metsän uudistamisilmoituksesta

Lausunnoissa metsän uudistamisilmoitusta koskevaa asetusehdotusta pääosin kannatettiin ja ilmoituksen tietosisältöä pidettiin tarkoituksenmukaisena. Eniten kriittisiä näkemyksiä kohdistui eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin liittyvien uudistumisedellytysten ilmoittamiseen, jonka tarpeellisuus ja käytännön toteutus herättivät osassa lausunnonantajista epäilyksiä.

Useat lausunnonantajat korostivat ilmoituksen tietojen hyödyllisyyttä. Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus ja Helsingin yliopisto pitivät metsänviljelyaineiston kantatodistuskoodien keräämistä erityisen tärkeänä, koska se tukee tutkimusta, ilmastonmuutokseen sopeutumista, metsänjalostusta sekä metsänomistajien päätöksentekoa pitkällä aikavälillä. Maanmittauslaitos katsoi uudistamisilmoituksen parantavan metsävaratiedon laatua ja sitä kautta kiinteistöjen arvonmäärittelyn tarkkuutta.

Lausunnoissa esitettiin myös käytännön kehittämistarpeita ilmoituksen sisältöön ja käytettävyyteen. Ilmoituksen toivottiin olevan mahdollisimman selkeä ja helppokäyttöinen, ja useat tahot ehdottivat, että samalla kuviolla voitaisiin ilmoittaa useampia puulajeja, sekamenetelmin toteutettu viljely sekä luontaisesti uudistettaessa kasvatettavaksi tavoiteltu pääpuulaji. Lisäksi korostettiin tarvetta huomioida luontaisen uudistamisen erityispiirteet, kuten siemensatojen vuosittainen vaihtelu ja puulajivalinnan soveltuvuus kasvupaikkaan.

4 Yksityiskohtainen palaute

4.1 Hallituksen esitys metsälain muuttamisesta

4.1.1 Metsälain soveltamisalan rajaaminen liittyen puolustusvalmiuden turvaamiseen (2 §)

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti metsälain soveltamisalan rajaamiseen sen liittyessä puolustusvalmiuden turvaamiseen. Lausunnonantajat pitivät esitystä perusteltuna ja katsoivat, että puolustusvalmiuden turvaamisen edellyttämässä metsähakkuissa ei ole kyse metsätalouden harjoittamisesta. Metsäkeskus ja Maanmittauslaitos näkivät esityksen selkeyttävän metsälain toimeenpanoa. Puolustusministeriö katsoi esityksen olevan Puolustusvoimien edun mukainen ja siten kannatettava. Rajavartiolaitos esitti lausunnossaan, että metsälain soveltamisalaan esitetty poikkeus tulisi Puolustusvoimien ohella koskea myös Rajavartiolaitoksen toimintaa, sillä Rajavartiolaitoksella on vastaava tarve toteuttaa tarvittaessa puolustusvalmiuden turvaamiseen tarvittavilla alueilla maanpuolustukseen välittömästi liittyviä toimenpiteitä, jotka edellyttävät metsähakkuita. Greenpeace Norden piti poikkeusta perusteltuna, mutta nosti esille, että poikkeusta ei ole määritelty riittävän selkeästi ja alueita koskee tästä poikkeuksesta huolimatta luonnonsuojelulaki ja luontodirektiivi. Greenpeace Norden esitti, että maanpuolustuksen välttämätön tarve tulee määritellä täsmällisemmin ja poikkeuksen peruste arvioitaisiin uudelleen määräajoin.

4.1.2 Eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite (2 a §, 5 § ja 8 §)

Esitys eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuusta ja siihen liittyvästä uudistamisvelvoitteesta sai vaihtelevaa palautetta. Osa lausunnonantajista katsoi eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuihin ulotettavaa uudistamisvelvoitetta tarpeellisenä täsmennyksenä, joka vahvistaa metsien uudistumisen, kasvun ja hiilensidonnin turvaamista. Toisaalta osa lausunnonantajista piti esitystä tarpeettomana ja katsoi sen lisäävän hallinnollista taakkaa ilman riittäviä perusteita.

Esitystä kannattivat muun muassa Suomen metsäkeskus, Suomen ilmastopaneeli, Metsäteollisuus ry, Sahateollisuus ry, Koneyrittäjät ry, SLC ja Helsingin yliopisto. Nämä tahot katsoivat, että myös jatkuvassa kasvatuksessa tulee huolehtia metsän uudistumisen edellytyksistä. Myös Luonnonvarakeskus nosti esille, että puuston uudistuminen ei ole eri-ikäisrakenteisten tai muiden jatkuvan kasvatuksen menetelmien hakkuissa itsestään selvää, ja piti siten ilmoitusvelvollisuutta perusteltuna myös sen osalta. Metsäkeskus näki muutosten parantavan sääntelyn toimeenpanoa sekä mahdollistavan kaukokartoitustiedon paremman hyödyntämisen valvonnassa. Helsingin yliopisto piti uudistamisvelvoitetta johdonmukaisena osana metsälain tavoitteita ja katsoi uudistumisen edellytyksien tarkastelun ennen uudistamisaikomusta myös tukevan metsänomistajan omaisuuden suojaa. SLC puolestaan piti tärkeänä, että jatkuva kasvatukin johtaa toimivaan ja pitkän aikavälin metsänuudistumiseen, mutta edellytti samalla sääntelyyn selkeämpiä käytännön kriteerejä. Ympäristöministeriö piti tavoitetta hyvänä mutta katsoi, että uudistumisen edellytyksien arviointimenetelmät ja dokumentointivaatimukset ovat epäselviä. Luonnonvarakeskus piti uudistamisilmoituksen tavoitetta sinänsä perusteltuna, mutta katsoi velvoitteen sisällön ja valvonnan jäävän epäselväksi. Metsäbiotalouden tiedepaneeli puolestaan arvioi, että uudistumisen edellytysten arviointia koskeva sääntely voi johtaa tulkintaongelmiin. MTK huomautti, että riittävien uudistumisedellytysten arviointikriteerit jäävät epäselväksi ja Tapio Oy katsoi, että lakiin tulisi sisällyttää mitattavia indikaattoreita taimien syntymisen edellytyksille.

Sen sijaan Suomen Luontopaneeli, Greenpeace Norden, Suomen luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry sekä Association for Ecological Forestry Certification ry katsoivat, että uudistamisvelvoitteen ulottaminen jatkuvan kasvatuksen hakkuisiin on pääosin tarpeetonta. Suomen Luontopaneeli ehdotti, että jatkuvaa kasvatusta koskeva sääntely erotettaisiin omaksi kokonaisuudekseen muista kasvatushakkuista ja että uudistamisilmoitusvelvollisuus poistettaisiin. Greenpeace Norden vaati eri-ikäisrakenteisen metsänhoidon ja jatkuvan kasvatuksen käsitteiden erottamista toisistaan sekä ehdotti uudistamisvelvoitteen poistamista jatkuvan kasvatuksen hakkuista. Suomen luonnonsuojeluliitto katsoi niin ikään, että jatkuvan kasvatuksen käsitteistöä tulisi täsmentää ja että lakimuutos lisää tarpeetonta byrokratiaa sekä vaikeuttaa jatkuvan kasvatuksen käyttöä. Myös

ympäristöministeriö ehdotti, että lainsäädännössä käytettäisiin laajempaa käsitettä ”jatkuva kasvatus” eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun sijaan. Association for Ecological Forestry Certification ry esitti, että uudistamisvelvoite voisi koskea korkeintaan suuria pienaukkohakkuita sekä siemen- ja suojuspuuhakkuita, mutta poiminta- ja yläharvennuksiin perustuvat jatkuvan kasvatuksen hakkuut tulisi jättää velvoitteen ulkopuolelle. WWF Suomi vastusti kokonaan jatkuvan kasvatuksen hakkuille säädettävää uudistamisvelvoitetta.

Kokonaisuutena lausunnot osoittivat, että metsän uudistumisen turvaamisen tavoite sai laajaa hyväksyntää. Sen sijaan merkittävät erimielisyydet koskivat käsitteistöä sekä sitä, tulisiko jatkuvan kasvatuksen hakkuisiin ylipäättään soveltaa erillistä uudistamisvelvoitetta ja uudistamisilmoitusta, sekä sitä, kuinka täsmällisesti taimettumisen edellytykset, niiden arviointi ja valvonta olisi määriteltävä lainsäädännössä.

4.1.3 Metsän uudistamisilmoitus (14 a § ja 23 a §)

Lausunnonantajat lähtökohtaisesti kannattivat metsän uudistamisilmoitusta, mutta sen ulottuminen myös eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuisiin jakoi lausunnonantajia. Uudistamisilmoituksen nähtiin parantavan metsien uudistamisen ja metsävaratiedon laatua.

Maanmittauslaitos katsoi metsään kohdistuvien kiinteistötoimituksien arvon määrittämisen tarkkuuden parantuvan metsävaratiedon laadun parantumisen myötä. Ympäristöministeriö näki, että ilmoitus voi nopeuttaa metsän uudistamistoimenpiteiden käynnistämistä ja auttaa kohdentamaan valvontaa kustannustehokkaammin. Myös Suomen metsäkeskus katsoi, että ilmoituksen avulla pystytään tehokkaammin valvomaan uudistamisvelvoitteen toteuttamista ja se toimii samalla metsänomistajien suuntaan muistutuksena metsä uudistamisen tärkeydestä. Tapio Oy näki, että muutos tulee korostamaan metsä uudistamisen laadun omavalvonnan merkitystä. Sahateollisuus ry huomautti, että ilmoitusvelvoitteen toimivuus edellyttää, että sen noudattamista valvotaan tehokkaasti ja valvontaan varataan riittävät resurssit. Metsäteollisuus ry katsoi, että metsän uudistamisilmoituksen toimittamatta jättämisen sanktiointi on edellytys ilmoitusvelvollisuuden toimivuudelle. METO piti uudistamisilmoitusta hyvänä asiana, mutta huomautti sen kasvattavan työn määrää erityisesti suunnittelu- ja dokumentointitehtävissä.

Osa lausunnonantajista katsoi, että metsän uudistamisilmoitus on perusteltu velvoite vain jaksollisen kasvatuksen uudistushakkuiden osalta eikä sitä tulisi ulottaa koskemaan eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuita. Suomen ympäristökeskus, Suomen luonnonsuojeluliitto, Greenpeace Norden, WWF Suomi, Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry ja Association for Ecological Forestry Certification ry näkivät, että ilmoitusvelvollisuus ei sovellu eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun kohteisiin ja se koettiin hallinnollisesti raskaaksi. Jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry katsoi, että ilmoitusten vastaanotto, rekisteröinti, käsittely ja valvonta olisivat sekä Suomen metsäkeskuksen että Ruokaviraston hallinnollista työmäärää ilman, että valvonnan vaikuttavuus olennaisesti paranisi. Suomen luonnonsuojeluliitto esitti, että metsälaissa tulisi erotella enemmän uudistamiseen tähtäävät jatkuvan kasvatuksen hakkuut muusta jatkuvasta kasvatuksesta ja siten uudistamisilmoitus voisi ulottua koskemaan 0,1–0,3 hehtaarin pienaukkohakkuita sekä siemen- ja suojuspuuasentojen kaltaisia hakkuita. Vaihtoehtoisesti luonnonsuojeluliitto esitti, että uudistamisilmoitus tulisi olla mahdollista tehdä metsänkäyttöilmoituksen yhteydessä erityisesti, kun kyse on puhtaasta jatkuvan kasvatuksen kasvatushakkuusta, eikä erillisiä uudistamistoimenpiteitä ole tarpeen tehdä. Suomen ympäristökeskus nosti esille, että esityksestä ei käy ilmi, että jatkuvan kasvatuksen metsissä olisi ollut metsän uudistumisessa ongelmia ja siten katsoi, ettei valvonnan lisäämiselle ole perusteita.

Velvoitteen käytännön toteutuksessa nähtiin haasteita eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun osalta. Esimerkiksi ympäristöministeriö piti ilmoitusta ongelmallisena, sillä metsänomistajan voi olla vaikea arvioida taimettumisen edellytyksiä eri-ikäisrakenteisten hakkuiden yhteydessä ja että on vaarana, että ilmoitusvelvollisuuden lisääminen lakiin johtaa jaksollisen kasvatuksen aseman vahvistumiseen luonnollisen uudistamisen ja jatkuvan kasvatuksen kustannuksella, jos uudistamisilmoitukset koetaan epäselkeiksi ja hallinnolliselta taakaltaan raskaiksi. Myös Suomen ympäristökeskus arvioi, että hallinnollisen taakan ja valvonnan lisääminen voi hidastaa jatkuvan kasvatuksen käytön lisääntymistä. Greenpeace Norden näki, että ilmoitusvelvollisuus aiheuttaa oikeusturvan kannalta arvaamattoman tilanteen, sillä se

ei mahdollista korjaavia toimenpiteitä, jos uudistumisen edellytyksiä ei katsota olevan. Myös Luonnonvarakeskus ja MTK ry pitivät taimettumisen edellytyksien arviointia haastavana, vaikka esitystä kannattivatkin.

Maanomistajain liitto katsoi, ettei metsän uudistamisilmoitukselle ole riittävää tarveperustaisuutta.

4.1.4 Metsänkäyttöilmoitus (14 §)

Lausunnonantajat suhtautuivat pääsääntöisesti myönteisesti metsänkäyttöilmoitukseen esitettyihin lisäyksiin. Metsäkeskus näki esitettyjen lisäyksien edistävän hallinnon tehostumista ja parantavan asiakaskokemusta. Metsäteollisuus ry, MTK ry ja Sahateollisuus ry korostivat, että metsäalanyrityksen työntekijän tulee voida tehdä ilmoitus käyttämällä vain edustamansa yrityksen y-tunnusta. Maanomistajan Liitto puolestaan nosti esille, että henkilö- ja y-tunnuksen lisääminen ilmoitukseen voi aiheuttaa tietosuoaongelmia, jotka on huomioitava tietojärjestelmissä. Oikeusministeriö esitti täsmennettäväksi y-tunnuksen ilmoittamisvelvoitetta niissä tilanteissa, kun y-tunnuksella toimiminen ei liity mitenkään metsän uudistamiseen tai metsäalaan.

Metsänkäyttöilmoitukseen liittyen Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry esitti, että metsänkäyttöilmoituksesta tulisi ilmetä nykyistä tarkemmin, käytetäänkö jatkuvaa vai jaksollista kasvatusta. Lisäksi yhdistys esitti, että metsänkäyttöilmoitukseen voisi lisätä hakkuun ja metsänuudistamistoimenpiteiden jälkeen kaikista uudistamishakkuista mahdollinen maankäsittely- ja vesitalouden järjestämismenettely, viljelymenettely sekä käytetyn metsänviljelyaineiston kantatodistuksen koodi. Näin erillistä metsän uudistamisilmoitusta ei tarvittaisi.

4.1.5 Muutoksenhaku ja automaattinen päätöksenteko (23 §, 23 b § ja 14 §:n 4 mom.)

Lausunnonantajat pääsääntöisesti kannattivat esitettyä muutosta muutoksenhakuun sekä säännöstä automaattisesta päätöksenteosta. Metsäteollisuus ry, MTK ry, METO ja Silva ry pitivät muutosta perusteltuna ja katsoivat sen sujuvoittavan päätöksentekoa. Metsäkeskus pitää esitettyä hallintolain mukaista oikeusvaatimusmenettelyn lisäämistä pykälään perusteltuna ja keskeisenä osana hyvää hallintotapaa sekä automaattisen päätöksenteon mahdollistamista. Metsäkeskus katsoi lisäksi, että lain tasolle kirjatut poikkeamisen edellytykset selkeyttävät metsäkeskuksen arviointia ja tekevät harkinnan perusteista lain toimeenpanossa aiempaa läpinäkyvämpää.

Suomen ympäristökeskus ja Suomen luontopaneeli nostivat lausunnoissaan esille, että esityksessä tulisi kuvata tarkemmin, minkä tietojen perusteella automaattisessa päätöksenteossa arvioidaan poikkeuksen myöntämisen edellytykset ja erityisesti muuttuuko poikkeusten myöntämisen tietopohja nykyisestä. Lausujat kysyivät, jääkö esimerkiksi jokin keskeinen luontotieto nykyisin sähköisten järjestelmien ulkopuolelle, jolloin se ei jatkossa olisi päätöksenteon käytettävissä. Luontopaneeli korosti lisäksi, että maanomistajien pääsyä luontotietoon tulee edistää tietojärjestelmiä kehittämällä.

Greenpeace Norden katsoi, että automaattinen päätöksenteko tapauksissa, joissa ei ole metsätietojärjestelmän tietoja käytettävissä, voisi mahdollistaa lain vaatimusten ohittamisen. Siten Greenpeace Norden esitti, että automaattisen käsittelyn pitäisi olla ehdollista ja että käytettävät tietoaaineistot tulee määritellä tarkastusmääräyksessä.

4.1.6 Metsärikos ja metsärikkomus (18 §)

Lausunnonantajat pääsääntöisesti kannattivat metsänuudistamisilmoituksen toimittamatta jättämisen sanktiointia. Metsäkeskuksen mukaan se mahdollistaa puuttumisen uudistamisessa ja sen ilmoittamisessa havaittuihin epäkohtiin. Kuitenkin Koneyrittäjät ry, SLC, Metsäteollisuus ry, MTK ry ja Sahateollisuus ry nostivat lausunnoissaan esille, että metsärikkomuksen sijaan rikkomusmaksut ja hallinnolliset seuraamusmaksut ovat kannatettavampi sanktioinnin malli niiden ollessa nopeampi, kevyempi ja yhteiskunnalle edullisempi vaihtoehto.

Greenpeace Norden katsoi, että rangaistavuuden ulottaminen jatkuvan kasvatuksen uudistamisilmoituksiin on ongelmallista, koska velvoitteen sisältöä ei ole määritelty riittävästi ja esitti ilmoitusvaatimuksen poistamista jatkuvan kasvatuksen osalta.

Oikeusministeriö nosti esille joitakin täsmennystä vaativia kohtia. Oikeusministeriö katsoi, ettei ole selvää, kehen velvollisuus uudistamisilmoituksen jättämisestä ja siten sen laiminlyönti kohdistuu. Lisäksi oikeusministeriö näki, että sääntelystä ei käy täsmällisesti ilmi, milloin ilmoitusvelvollisuus syntyy. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, ettei rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta koskevaa perustuslain säännöstä (8 §) ollut huomioitu esitysluonnoksen suhdetta perustuslakiin koskevassa jaksossa.

4.1.7 Esityksen vaikutukset

Esityksen vaikutuksista tuli vaihtelevaa palautetta ja sitä arvioitiin sekä myönteisesti että kriittisesti. Esityksen tavoitteet metsien kasvun, hiilinielujen ja uudistumisen vahvistamisesta saivat lähtökohtaisesti laajaa kannatusta, mutta monet lausunnonantajat pitivät vaikutuksia melko vähäisinä ja korostivat hallinnollisen taakan kasvua.

Erityisesti eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuista koskevaan uudistamisen edellytyksiin kriittisesti suhtautuvat tahot näkivät, että kyseinen sääntely lisäisi enemmän hallinnollista työtä ja kustannuksia kuin tuottaisi merkittäviä hyötyjä ja, että sääntelyn hyötyjä ei ole kuvattu esityksessä riittävästi.

Muutamit lausunnonantajat nostivat esille, että vaikutusarvioinneista puuttui näkökulma metsänomistajien käyttäytymiseen. Esimerkiksi ympäristöministeriö katsoi, että esityksen vaikutuksia eri-ikäisrakenteisen metsänhoidon kannattavuuteen ja houkuttelevuuteen tulisi tarkastella kattavasti perusteluissa. Helsingin yliopisto puolestaan nosti esiin, että kasvatushakkuiden kiristyvät vaatimukset voivat kannustaa osaa metsänomistajista lyhentämään kiertoaikoja.

Suomen ympäristökeskus ja Suomen ilmastopaneeli peräänkuuluttivat tietoa muutosten kvantitatiivista vaikutuksista hiilinieluihin ja hiilivarastoon.

4.1.8 Muut huomiot

Lausunnonantajat nostivat esiin muutamia muita esitykseen liittyviä huomioita.

WWF Suomi nosti esiin, että metsälakiin tulisi tämän lainsäädäntökokonaisuuden yhteydessä palauttaa ennen lainmuutosta 1085/2013 voimassa olleet uudistushakkuista koskeneet ikä- ja järeyskriteerit, joita voidaan pitää tehokkaina metsien kiertoaikojen pidentämisen ja siten hiilinielujen vahvistamisen keinoina. Toissijaisesti WWF Suomi esitti, että tällaisen lakimuutoksen valmistelu tulisi käynnistää viipymättä, mikäli ikä- ja järeyskriteereitä ei lisätä tähän kokonaisuuteen. Myös Greenpeace Norden nosti esille, että metsälaki tulisi yhdenmukaistaa Metsänhoidon suosituksien kanssa erityisesti ensiharvennusten, kiertoaikojen ja puuston järeyskriteerien suhteen. Suomen ilmastopaneeli niin ikään ehdotti päätehakkuiden vähimmäiskiertoaikojen lisäämistä lakiin ja niiden rikkomisen sanktiointia.

SLC ei pitänyt toivottavana kehitystä, jossa metsätaloutta ohjataan yhä yksityiskohtaisemmin metsälailla, joka yleensä asettaa metsänhoidon vähimmäistason. SLC katsoi, että metsänomistajien tai metsäsektorin yksityiskohtaista valvontaa tai hallinnollista taakkaa ei pitäisi lisätä muuttamalla metsälain luonnetta entisestään. Myös Maanomistajain Liitto katsoi, että lainsäädäntövalmistelussa tulisi harkita, missä määrin tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa kevyemmällä ohjauskeinoilla lainsäädännön sijaan.

Metsäammattilaisten verkosto esitti lausunnossaan useita muita säännöksiä, jotka tulisi sisällyttää metsälainsäädäntöön. Tällaisia olivat esimerkiksi metsän harventamisvelvoite sekä metsätaloustoimenpiteiden tarkoituksellisen keskeyttämisen tai estämisen sanktiointi.

MTK ry korosti lausunnossaan lakimuutoksien vaikutuksien ja toteutumisen seuranta.

4.2 Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun asetuksen muuttamisesta

4.2.1 Metsän uudistumisen edellytykset eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun yhteydessä

Lausunnonantajien näkemykset jakautuivat selvästi sen suhteen, onko eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuisiin liittyvien uudistumisedellytysten sääntely tarpeellinen ja toimiva. Useat lausunnonantajat pitivät tavoitetta sinänsä perusteltuna, mutta sääntelyn katsottiin olevan liian yleisluontoinen ja jättävän tulkinnanvaraisuuksia lain soveltamisen ja valvonnan kannalta lisäten tarpeettomasti hallinnollista taakkaa.

Metsäkeskuksen mukaan esitetty säännös täsmentää uudistamisen edellytyksiä ja uudistumisen lainmukaisuuden arviointia eri-ikäisrakenteisten metsien osalta. Monet lausujat katsoivat, että asetuksesta puuttavat konkreettiset kriteerit sille, milloin uudistumisen edellytysten voidaan katsoa täyttyvän. Maanomistajain Liitto piti kriteerejä lähtökohtaisesti perusteltuina, mutta korosti joustavaa soveltamista, jotta sääntely ei estäisi muuten toimivien jatkuvan kasvatuksen kohteiden käsittelyä.

Greenpeace Norden, Suomen luonnonsuojeluliitto, Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry sekä Association for Ecological Forestry Certification ry katsoivat, ettei jaksollisen kasvatuksen uudistamislogiikkaa pitäisi soveltaa eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatukseen ja siten velvoite uudistumisen edellytyksistä tulisi poistaa.

Helsingin yliopiston mukaan asetuksessa tulisi määritellä siemeniä tuottamaan kykenevät kasvatuskelpoiset puut ja esitti määritelmäksi vähintään 25 senttimetrin rinnankorkeuslähimittan omaavat valtapuut ja lisävaltapuut. Luonnonvarakeskus ehdotti puolestaan, että uudistumisedellytysten arvioinnissa huomioitaisiin kasvupaikan ja tavoitellun puulajin yhteensopivuus, siemenpuiden laatu ja määrä sekä niin sanottu vaihtuva taimiaines, joka voisi toimia osoituksena metsikön luontaisesta taimettumiskyvystä.

4.2.2 Kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismäärä kasvatushakkuun jälkeen

Kokonaisuutena liitettä koskeissa lausunnoissa hyväksyttiin laajasti tavoite ehkäistä liian voimakkaita harvennuksia ja lisätä kasvamaan jätettävän puuston määrää. Useissa lausunnoissa korostettiin lainsäädännön vähimmäistason ja hyvän metsänhoidon tavoitteellisen tason eroa sekä käytännön tilanteisiin riittävää joustavuutta. Lausujilla oli kuitenkin selkeästi erilaisia näkemyksiä valitusta toteutustavasta.

Suomen metsäkeskus piti esitystä perusteltuna ja katsoi sen tukevan metsätiedon digitalisoitumista, kaukokartoitukseen perustuvaa valvontaa ja hallinnon tehostumista. Merkittävä joukko lausunnonantajia suhtautui kriittisesti erityisesti runkoluvun käyttöön varttuneiden metsien arviointikriteerinä. Metsähallitus, Metsäteollisuus ry, Sahateollisuus ry, Koneyrittäjät ry, Tornator Oyj, Tapio Oy, Luonnonvarakeskus sekä MTK ry katsoivat, että runkolukuun perustuva määrittely soveltuu ensiharvennusvaiheen tasaikäisenä kasvatettaviin metsiin. Niiden mukaan runkoluku ei kuitenkaan kuvaa hyvin varttuneiden metsien rakennetta, kasvukykyä eikä tuotospotentiaalia. Pohjapinta-alaa pidettiin varttuneissa metsissä luotettavana tunnuksena. Useat lausunnonantajat ehdottivat, että pohjapinta-alan käyttöön siirryttäisiin muussa pohjoisessa Suomessa jo 11 metrin keskipituudesta lähtien esitetyn 13 metrin sijasta. Maanomistajain Liitto ja Suomen Yhteismetsät ry katsoivat, että esitetyt vähimmäisrajat ovat paikoin liian korkeita ja liian lähellä metsänhoidon suositusten mukaisia rajoja. Metsähallituksen ja Sahateollisuus ry:n mukaan pituusluokkia tulisi lisätä, jotta varttuneempien puustojen tiheysrajat turvaavat metsien hiilensidontaa nykyistä ehdotusta paremmin.

Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry ja Association for Ecological Forestry Certification ry pitivät vähimmäispohjapinta-alan nostoa jatkuvan kasvatuksen osalta perusteltuna ja myönteisenä muutoksena. Syke katsoi, että metsikön kasvatuskelpoisen puuston jätettävän vähimmäismäärä nosto eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa nykyisestä voi johtaa luontaisesti syntyneiden taimien kasvun hidastumiseen.

4.2.3 Muut huomiot

Luonnonvarakeskus esitti uudistamisvelvoitteen määräaikojen muuttamista. Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen mukaan metsän uudistamisvelvoite on täytetty, kun käsittelyalueelle on saatu aikaa taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen viimeistään 10–25 vuoden kuluessa velvoitteen muodostavan puunkorjuun päättymisestä. Lausunnossaan Luonnonvarakeskus katsoi, että metsien kasvun ja hiilensidonnan lisäämisen näkökulmasta uudistamisvelvoitteen täyttymisaika voisi olla maantieteellisestä sijainnista riippuen 7–15 vuoden kuluttua hakkuusta.

Oikeusministeriö nosti esille, että asetusluonnoksen johtolauseessa viitataan virheellisesti metsälakiin muutettavan asetuksen sijaan.

4.3 Maa- ja metsätalousministeriön asetus metsän uudistamisilmoituksesta

Kaikista lausunnonantajista noin kolmannes jätti lausunnon koskien maa- ja metsätalousministeriön asetusta metsän uudistamisilmoituksesta. Lausunnonantajat pääsääntöisesti kannattivat esityksen mukaisia metsänuudistamisilmoituksella toimitettavia tietoja. Eri-ikäisrakenteisena kasvatettavan metsän kasvatushakkuun osalta metsän uudistamisilmoituksella toimitettavat uudistumisen edellytyksien tiedot sai osalta lausunnonantajista kritiikkiä, jota on esitelty tarkemmin lausuntoyhteenvedon luvuissa 4.1.2 sekä 4.2.1.

Ruokavirasto piti tarkoituksenmukaisena, että metsän uudistamisilmoituksessa ilmoitetaan metsänviljelyaineiston kantatodistuksen koodi viljelytaimikoista. Ruokavirasto katsoi tämän täydentävän metsän uudistamisvelvoitteeseen liittyvää sääntelykokonaisuutta. Paikkaan sidotuista kantatodistuksen koodeista voi yhdessä Ruokaviraston kantatodistusrekisterin tietojen kanssa muodostua ajan kuluessa merkittävä tietovaranto, jota voidaan hyödyntää ilmastomuutokseen sopeutumista koskevassa suunnittelussa ja tutkimuksessa. Myös Luonnonvarakeskus ja Helsingin yliopisto katsoivat kantatodistuskoodien keräämisellä olevan kauaskantoisia positiivisia vaikutuksia. Sen avulla voidaan tehdä tulevaisuudessa päätelmiä, mikä metsänviljelymateriaali soveltuu mihinkin ympäristöön. Valtakunnan tasolla näiden tietojen kerääminen yhdistettynä Ruokaviraston tietokantoihin myös mahdollistaa tarkemman ja tehokkaamman metsäpuiden jalostamisen, mikä on yksi merkittävä tapa tehostaa Suomen metsien kasvua ja hiilinielua muuttuvassa ilmastossa. Lisäksi tiedon pitkäaikainen säilyttäminen tukee sekä metsänomistajan tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Maanmittauslaitos näki metsänuudistamisilmoituksen parantavan julkisen metsävaratiedon laatua ja siten parantavan metsällisten kiinteistötoimituksien arvon määritysten tarkkuutta.

Syke huomautti, että ilmoituksen tekeminen tulisi olla mahdollisimman selkeää ja sujuvaa. Metsäkeskus nosti esille, että metsänuudistamisilmoituksella pitäisi voida esittää useampia käytettyjä puulajeja samalle kuviolle, kuten metsänkäyttöilmoituksellakin on mahdollista. Tapio Oy näki, että uudistamisilmoituksessa on syytä mahdollistaa pääpuulajin ja täydentävien puulajien ilmoittaminen ja myös mahdollisen viljelyn sekamenetelmän (esimerkiksi kylvö sekä istutus) ilmoittaminen. Helsingin yliopisto nosti esille, että metsän uudistamisilmoituksessa tulisi jollain tavalla ottaa huomioon pääpuulajien luontainen siemensatojen vuosivaihtelu. Lisäksi metsän uudistamisilmoituksessa tulisi ilmaista, mille kasvatettavalle pääpuulajille luontaisen uudistamisen tai eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuu tehdään, sekä se, että puulajivalinta on yhteensopiva kasvupaikan kanssa.

Liite 1 Lausunnonantajat

Association for Ecological Forestry Certification ry

Greenpeace Norden

Helsingin yliopisto

Koneyrittäjät ry

Liikenne- ja viestintäministeriö

Luonnonvarakeskus

Maanmittauslaitos

Maanomistajain liitto

METO-Metsäalan Asiantuntijat ry

Metsäammattilaisten verkosto

Metsäbiotalouden tiedepaneeli

Metsähallitus

Metsän jatkuvan kasvatuksen yhdistys Silva ry

Metsäteollisuus ry

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Oikeusministeriö

Puolustusministeriö

Rajavartiolaitos

Ruokavirasto

Sahateollisuus ry

SLC Svenska lantbruksproducenternas centralförbund

Suomen ilmastopaneeli

Suomen Luonnonsuojeluliitto

Suomen luontopaneeli

Suomen metsäkeskus

Suomen Yhteismetsät

Suomen Ympäristökeskus

Tapio Oy

Tornator Oyj

Valtiovarainministeriö

WWF Suomi

Ympäristöministeriö

Liite 2 Lausuntopyynnön jakelu

Bioenergia ry

Energiateollisuus ry

Etämetsänomistajien liitto

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta

Kestävyyspaneeli

Koneyrittäjät ry

Liikenne- ja viestintäministeriö

Loimu – Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden sekä ruoka-alan korkeakoulutettujen liitto ry.

Luonnonvarakeskus

Luontoliitto

Lupa- ja valvontavirasto

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto

Maanmittauslaitos

Maanomistajain liitto

METO - Metsäalan Asiantuntijat ry

METO - Metsäalan yrittäjät ry

Metsäbiotalouden tiedepaneeli

Metsähallitus

Metsän Jatkuvan Kasvatuksen Yhdistys Silva ry

Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MhyP Oy

Metsäpalvelutyöntekijät ry

Metsäteho

Metsäteollisuus ry

Oikeuskansleri

Oikeusministeriö

Pellervon taloustutkimus PTT

Puolustusvoimat

Puolustusministeriö

Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry

Ruokavirasto

Saamelainen ilmastoneuvosto

Saamelaiskäräjät

Sahateollisuus ry

Suomen ilmastopaneeli

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto - Sitra

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Suomen luontopaneeli

Suomen metsäkeskus

Suomen riistakeskus

Suomen yhteismetsät ry

Suomen ympäristökeskus

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC

Tapio Oy

Teollisuusliitto ry

Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtioneuvostonkanslia

Valtiovarainministeriö

Väylävirasto

WWF Suomi

Ympäristöministeriö

Ålands landskapsregering